

„Лемківська ватра цього року і всі наступні будуть уже без Петра...”

2013 літо № 3(82) Рік XXII

"Ту мене мати породила,
солодким молоком кормила,

Ватра

ту хочу жити умирати,
де жили мій отець і мати"

(О. Павлович)

ISSN 1232-2776

*Умирають майстри, залишаючи спогад, як рану.
В барельєфах печалі уже їм спинилася мить.
А підмайстри ще не зробились майстрами.
А робота не жде. Її треба робить (...)
При майстрах якось легше. Вони — як Атланти.
Держать небо на плечах. Тому і є висота.*

Ліна Костенко

У глибокому смутку ділимося болючою вісткою з лемківською-українською громадою, що 3.07.2013 р. відійшов від нас св.п. Петро Шафран – Головний редактор журналу «Ватра», людина великого серця та духа, будитель лемківської-української громади та діяч культури у важкі роки переслідувань української меншини та після демократичних перетворень у Польщі. Член та засновник ОЛ, постійний дописувач «Нашого Слова», заслужений діяч лемківської культури, педагог, людина, на яку можна було все розраховувати.

Петро Шафран народився 1 жовтня 1929 р. у Перунці, Новосанчівського повіту в сім'ї Михайла та Ірени (з дому Мерена). Закінчив початкову школу в рідному селі, а згодом Українську вчительську семінарію в Криниці. У 1947 р. був депортований акцією «Вісла» на західні землі Польщі. Тут закінчив Рільничий технікум, а пізніше Рільничу академію у Люблині-Вроцлаві. Одружився з Теклею Ковальською, у них народилися сини

Михайло та Роман. Працював бухгалтером у Державному рільничому господарстві в Хобені, з 1956 р. вчителем та вихователем, а потім керівником інтернату спочатку в Тшчяні, згодом у Шпротаві. Мріяв повернутися з вигнання на рідні землі, на жаль, до сіл Новосанчівського повіту, зокрема до Перунки, лемкам було заборонено повертатися, родина Шафранів оселилася в Ганчові. З 1966 р. Петро Шафран працював вчителем та керівником інтернату Рільничого технікуму в Ганчові.

У 60-ті роки Петро Шафран активно включається в діяльність новостворених структур української меншини. Є членом УСКТ, секретарем повітової управи УСКТ, заступником голови

відділу УСКТ у Перемишлі та Сяноці, членом Секції лемківської культури Головної управи УСКТ. У цей же час починається його плідна співпраця з тижневиком «Наше слово», на сторінках якого протягом понад 50 років регулярно публікує свої статті. Велику увагу приділяє вихованню молодого покоління у душі рідної культури та традиції, зокрема, організовує пункти навчання рідної мови, працює вчителем рідної мови, організовує ансамблі пісні і танцю «Лемковина» та «Іскорки», останній успішно провадила його дружина Текля Шафран. З 1983 року був членом організаційного комітету Лемківської ватри. У 1990 році разом з Т. Дубецом, Ф. Гочем, Ш. Гладиком та В. Шлянтою та іншими засновують Культурно-суспільне товариство «Об'єднання лемків» з осередком у Горлицях, Петро Шафран стає секретарем цієї організації. Петро Шафран неодноразово був делегатом на Світовий Форум українців, брав активну участь у засіданнях СФУЛО, відвідував лемківські фестивалі та інші культурні заходи у різних країнах. Незважаючи на поважний вік, завжди вів активне громадське життя, був сповнений сил, енергії, нових ідей. Постійно слідкував за подіями в Україні, переживав за майбутнє молоді української Держави.

З 1992 р. і до останніх днів свого життя Петро Шафран виконував функцію головного редактора часопису «Ватра». Завжди дуже ретельний, точний, спокійний та виважений, добирав, редагував матеріали, терпляче вислуховував, давав цінні поради своїм набагато молодшим колегам по роботі. Вів постійну рубрику – Лемківську хроніку, куди як Нестор-літописець вводив інформацію про найважливіші події з життя лемківської громади, та й загалом української громади у Польщі. Цей унікальний лемківський літопис, який Петро Шафран вів з 1989 р., неодноразово став і стане в пригоді тим, хто займається громадською та культурною діяльністю. Петро Шафран умів йти в ногу з часом у сучасну віртуальну добу, яка як же відрізняється від часів

На порозі ватряного кіоску, зліва: Іларій Яворський, Текля Шафран, Петро Шафран, нагороджений орденом „За заслуги” III ступеня, 2007 р.

від часів його дитинства та молодості, намагався розуміти молоде покоління, редакторській роботі нові технології, в тому числі комп'ютер, інтернет.

Цей останній номер журналу Він ще встиг підготувати до друку, але взяти його до рук Йому уже не судилося. Його серце перестало битися за кілька днів до закінчення роботи над номером. Тільки вибраним Бог дає таке право прожити довге й нелегке життя та відійти в розпалі роботи, з пером у руках. Стільки справ ще залишилось незавершеними, ще було стільки ідей, а на Його інтернет-адресу усе ще приходять мейли, бо, мабуть, усім здавалось, що Петро Шафран вічний як Атлант, що тримає на плечах небо. Нам – молодим членам редакції – бракуватиме його пильного ока, впевненого слова, твердої моралі та непохитної постави у справі збереження власної тотожності.

Бл.п. Петра Шафрана поховано 6 липня в Ганчові. Святу літургію в церкві св. Параскевії в Устю та похорон очолив протосинкел Євген Попович, співслужили отець парох Я. Чухта, єромонах о. Я. Мадзелян, о. др М. Михайлишин, о. І. Піпка. Прощальне слово над могилою виголосили представники ОЛ, священослужителі, зачитано листи, надіслані від лемківських організацій з різних держав, та від друзів покійного.

Редакція журналу «Ватра»

Головна управа та члени Об'єднання лемків

Редакція журналу «Ватра»

Лемківська освітня фундація ім. Івана Криницького

Висловлюють щире співчуття найближчій родині св. п. Петра Шафрана

У цей нелегкий час єднаємось з вами у скорботі.

Вічная Йому пам'ять!

Прощай, друже Петре!

Вже понад тридцять років ми з Тобою зустрічалися на фестивалях у Свиднику, на „Маковицькій струні” у Бардієві, на Лемківській ватрі у Ждині, у Твоїй гостинній хаті в Ганчові або у моїй у Пряшеві. Але найчастіше – на сторінках „Ватри”, яку ти заснував, виплекав і з немалими труднощами провадив до останніх днів свого життя.

І завжди мали ми про що говорити, бо проблеми лемків Польщі були ті ж самі, що й проблеми русинів-українців Словаччини.

Вже Тебе немає. Відійшов Ти туди, звідкіля немає повернення, осиротивши дружину, дітей, онуків, але й громаду друзів і прихильників.

Сиротою стала і Твоя будка-книгарня на Ватрянному полі в Ждині, в якій Ти більше роздавав, ніж продавав, поштові картки, газети, журнали та книги. Та велике діло, яке Ти залишив після себе, завжди нам буде пригадувати Тебе.

Нехай Тобі буде легкою рідна Лемківська земля, яку Ти так любив.

З Богом. Прощай, друже Петре!

Щире співчуття висловлюємо сім'ї покійного Петра Шафрана.

Пряшів, 4. 07. 2013 р.

Микола Мушинка з родиною

Микола Мушинка з другом Петром

Львівська обласна організація Всеукраїнського товариства Лемківщина глибоко сумує з приводу смерті Петра Шафрана – редактора журналу «Ватра», члена Об'єднання лемків.

В особі Петра Шафрана ми втратили Великого Лемка, активного борця за Лемківське Слово, Лемківську Культуру.

Як багаторічний редактор журналу «Ватра» він вписав своє ім'я в когорту Великих Лемків, які своєю активною життєвою позицією у справі збереження Лемківського слова зберігають і примножують здобутки Лемківської культури – етнічної гілки української культури на теренах Польщі. Важко представити нам щорічні Свята лемківської культури в Ждині без участі цієї неординарної людини, одного із співорганізаторів Ватри, який всю свою життєву енергію віддавав цій благородній справі.

У цю сумну хвилину ми схиляємо голови перед світлою пам'яттю Петра та виражаємо глибоке співчуття дружині Теклі, синам Михайлу, Роману та внукам. Нехай благодатна лемківська земля прийме Тебе, наш побратиме, в свої обійми. Спи легким сном і нехай земля буде Тобі пухом.

Львівська обласна організація

Всеукраїнського товариства Лемківщина

На згадку про Лемка Петра Шафрана

Кожного року, наприкінці серпня, відлітають у вирій журавлі - символ України. Але весною вони знов, як вірні діти, вертаються на нашу землю аби продовжити свій рід і тішити нас своєю неперевершеною красою. Гірко стає, коли дізнається, що відходить у вічність, один з найсвітліших лемків – Петро Шафран. З цією скромною, з великою любов'ю до Лемківщини людиною спілкуватися було напрочуд приємно і легко. Важко собі уявити, що Лемківська Ватра цього року і всі наступні, будуть вже без Петра, котрий вклав дуже багато свого таланту у часопис «Ватра», аби він став одним з найпопулярніших серед лемків нашої земської кулі. Був членом Львівського Лемківського товариства, незмінний учасник Світових Лемківських Конгресів. Постійно оберігав і примножував здобутки культури лемків.

**Дорогий Петре, най земля Тобі буде пером,
а ми збережемо про Тя добру пам'ять.**

Голова Львівського Товариства «Лемківщина»
Степан Майкович,

Володимир Ардан,
професор Іван Д. Щерба

Прощальні листи на адрес редколегії (крім вищенаведених) надіслали: Об'єднання Лемків Канади, Союз русинів-українців Словацької Республіки, Працівники і прихильники Фондації св. Володимира Хрестителя Київської Руси у Кракові.

Петру Шафрану – на прощання

Зрозуміти Господи
Коли воля Твоя
Тут де руїн Лемківщини море
Де її пам'ять зчервлена
Де хижа дерев'яна
Плачем скрипить за Ним, похилена
Чуєш – Господи –
Дзвонів Лемківщини скавучання!
Плач і цю молитву мовчання...
Дай Господи зрозуміти –
Чому?
Найправедніший з праведних
відійшов...

Олександр Маслей

Кирило і Мефодій ідуть з віром Христовим до слов'ян

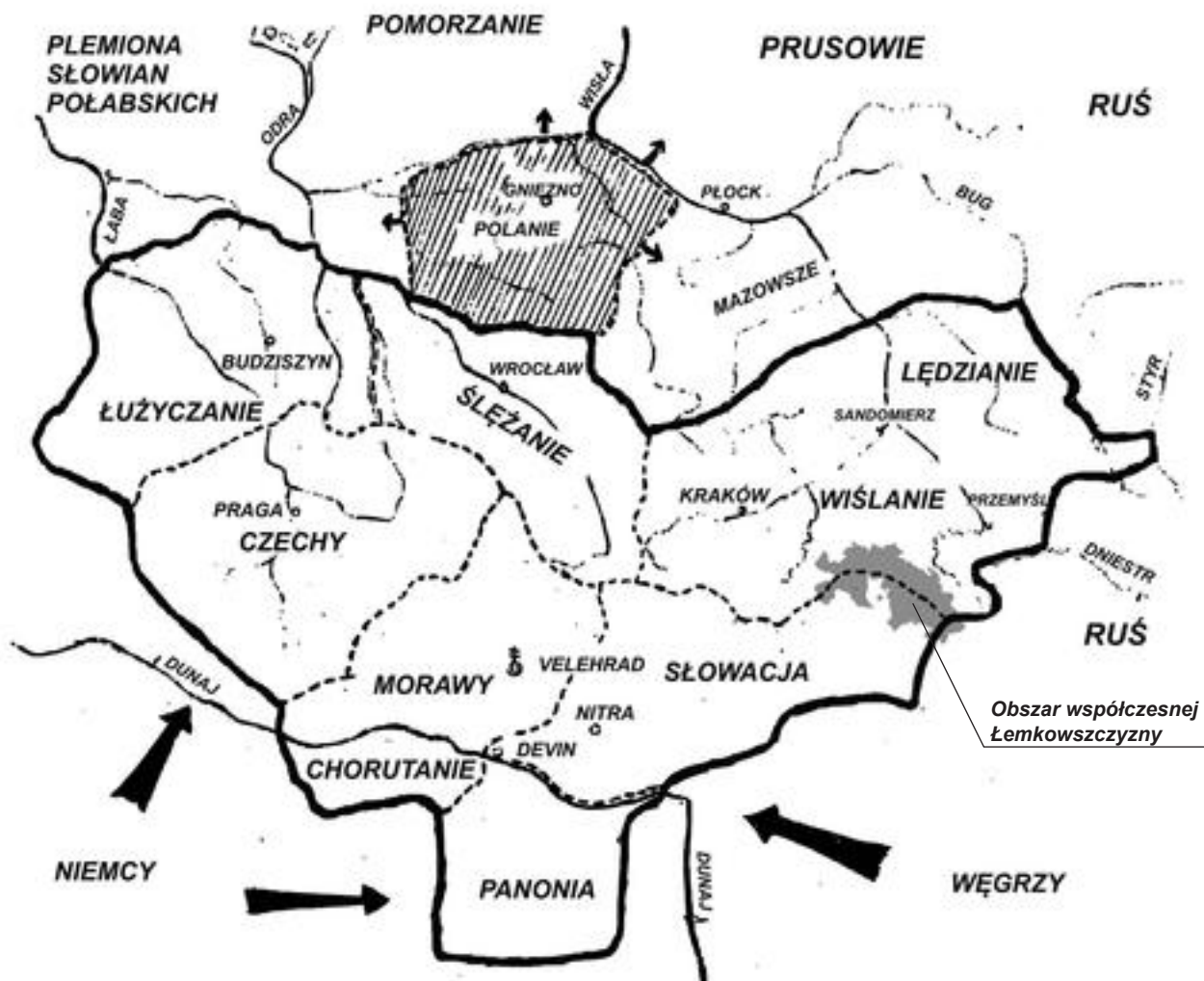
(продовжися з попередньої Ватри)

Коли брата побивали в Римі, вмер Папа Миколай. Його наступником остає Гадріян II, прихильні наставлений до існування східнього обряду. Перебиваючи в Римі, Константин вступає до монастиру. Складат обіти і приймає ім'я Кирил. Однак його здоровля ся послаблять. Він просить свого брата продовжати розпочату місію та вмерат 14.02.869 року. Похоронений в Римі в базиліці, до котрої вчасніше складено мощі святого Климентія, знайдени солунськими братами на Кримі. Мефодія висвячують на єпископа, він повертає в Моравію і остає Сремско-Моравско-Панонським митрополитом. В тім самім часі Великоморавського князя Ростислава за причиною німців ув'язнено, а на князів престолі засів Святополк - 874 рік. Наростає напруга

між патріархом Константинополя та Римським Папом. Пробиовано полагодити того на Соборі в Константинополі – 869-870 рр. В місії Мефодія цілий час перешкаджат латинський єпископ Сальзбургський, котрий уважат, што великоморавска територія підлягат його юрисдикції. Мефодія ув'язнено на цілих сім років – аж до 878 року. Дальши роки то інтриги латинського єпископа Віхінга. Єпископ Мефодій в 882 році на запрошіння кесаря Василя прибиват до Константинополя і стрічатся зо своїм приятельом патріархом

863 · $\frac{\overline{\Gamma C}}{HI} \cdot \frac{XC}{Ka}$ · 2013

Фотійом, од котрого одержує підтримку для
свойой місіїной діяльності. Протягом остатніх
літ своей благодійной діяльності Мефодій остає
архієпископом Морав, організує місії, перекладає
Святе Писмо на слов'янську мову. Вмерав 6 квітня
885 року. Похоронений в Велоградській катедрі.

Wielka Morawa oraz Państwo Polan około roku 880

Źródło: Z. Dobrzański, *Obrządek Słowiański w Dawnej Polsce*, W-wa 1989

Обставини останніх років його місії були барз тяжкими. В Римі зростають впливи німецьких єпископів, а згаданий єпископ Віхінг виганят до Праги єпископа Горазда - наступника Мефодія. Значаються переслідування слов'янського обряду і «вигання» священників-місіонерів. З Великоморавії втічут они разом з частином вірних до Чехії, на півден в Болгарію і на північ Карпат до краю вісян, якого жителів хрестят в східнім обряді; держава вісян була в складі Великоморавії од 874 р. З той причини по 907 рік, коли вісяне одлучилися од Великоморавії, переслідувани на Моравах християне, втікаючи на північ Карпат, находили приязний християнізований край.

В 894 році вмерат князь Святополк, поміж князями Моїміром II, Святополком II та Спитигнівом доходить до незгоди. Одночасно в Європі од сходу появляється нова сила з-над Дніпра - мадаре, які 4.7.907 рока остаточно розбивають Моравське князівство. Од заходу на Моравію наступають німці: займають Лужиці, а західню Панонію приєднують до Австрії. Сам єпископ Горазд оселився в Кракові і оттамаль далі провадив свою місію. Посвідчують того численні розкопки, залишки святинь - ротунд, знайдених тіж в самим Кракові. Охрещений в тамтім часі край вісян - то частина пізнішої польської держави. Є докази, што князь Мішко I під тиском німців та Риму, офіційно приймаючи хрещення в 966 році, скорше бив юж хрещений в східнім обряді.

Належит зауважити, што ведена віками з Сальзбурга латинська агресивна і незрозуміла християнізація не прийнялася на частині слов'янських земель, а приязна, лагідна, гуманітарна, зрозуміла місія Солунських братів довела того протягом кількох десятків років. Східній обряд об'єднував тіж вшитких слов'ян Великоморавського князівства проти напору латинників.

По 907 році на Моравах, а на північ по Краків (од 966 р.) східне християнство зачало, однак, уступати західньому, яке сталося державним. Друге підсилення східнього обряду на наших територіях пришло по хрещеню Київської Русі в 988 році та влучиню ей в круг пребогатої візантійської культури. Русини зо сходу зачали мігрувати на землі гнесної Лемківщини і трапляли на землі вчаснійше охрещени в кирило-мефодійским обряді.

По історичних бурях і заколотах ми, нащадки перших східних християн з часів Солунських братів та їх учнів, гнеска засвідчуємо своєю віром про їх діло на тих землях.

Штефан Гладик

Про діяльність Союзу русинів-українців Сербії

Пройшов й 2012 рік. Повний змін і сюрпризів. Відбулися загальні вибори, після яких з'явилися нові обставини. Через це знову потрібно думати, що далі. Знову маємо депутатів, активні нам Національні ради. Русинська національна рада взяла на себе організування „Літньої школи”, на яку Союз русинів українців Сербії роками витрачав важко здобуті гроші, а його організатори повинні були давати й зі своїх власних кишень. Було прийнято „Національну стратегію” з боку Русинської національної ради. Вона була й раніше зроблена, але у нас не було представницького органу, який міг би це офіційно підтвердити. У подальшому все залежить від майбутніх політичних відносин й економічних обставин. Союз русинів українців Сербії все-таки спробує відкоригувати цей акт на міжнародній арені разом зі своїми партнерами.

Велику підтримку діяльності Союзу надає українська спільнота з Вербасу, Інджії та Белграду. Українська національна рада на даний момент не зацікавлена у спільних акціях. Посольство України в Белграді надає велику моральну допомогу й підтримку та реалізує зустрічі наших представників з верхівкою Республіки Сербії (зустріч з президентом Сербії Томиславом Николичем).

Діяльність Союзу здійснюється на звичайний спосіб уже роками. „Голос Союзу” друкується, коли знаходяться способи фінансування, а матеріалів для друкування є достатньо багато. Добре співпрацюємо з Союзом русинів-українців Словаччини, з Об'єднання лемків (Польща) й Товариством „Лемківщина” з України. Разом з ними й Союзом русинів і українців Хорватії ми є членами СФУЛО (Світова Федерація Українських Лемківських Об'єднань), де домовляємося про спільні акції. Підтримуємо їхні фестивалі, у яких беруть участь наші ансамблі та гурти, а коли не вистачає грошей, делегація сама оплачує свої подорожі. Подорожі були організовані за підтримки місцевих самоврядувань, Національної ради та винахідливістю аматорів. Таким же чином приймаємо й гостей з цих країн.

У подальшому необхідно знайти можливості, щоб брати участь у міжнародних проектах, з яких фінансується діяльність національних меншин, й подбати про координацію між закордонними партнерами щодо підготовки фестивалів, які нас разом цікавлять.

Богдан Віславський

Про Волинь ідеться?

Уночі з 15 на 16 червня цього року неznані особи замальовували чорним кольором придорожні таблиці з означенням села Панкна. А білим кольором написали свої політичні наміри та показали свої історичні знання. На першій: «Ukraińskie świnie wypier...». На другій: «УПА» = (знак гітлерівської свастики). У неділю греко-католицькі миряни, спішучи на службу Божу до Панкної, могли собі почитати, що про них думають «сусіди»... Чи це зробили поляки? Ні, це зробили безумні шовіністи! Замірена провокація незнаним особам вдалася.

Таблиці з означенням села Панкна поставлено недавно, про цю справу в минулому році писало «Наше слово». Об'єднання лемків зголосило справу відповідним органам.

Що ж, на мою думку, річниця волинської трагедії, велика кількість статей і дискусій в мас-медіа творять ґрунт польським «патріотам». Однак, що спільного має волинська трагедія з трагедією акції «Вісла» на Лемківщині?

Олександр Маслей

Фото: Славомір Гойсак

Спільне святкування на горі Явір

У 2013 р. минає 1025 років хрещення Київської Русі – України. З огляду на цю річницю Греко–Католицькою Церквою підготовлено чимало релігійних та культурних заходів, щоб вшанувати пам'ять св. Володимира та його духовну спадщину. Одною з точок душпастирської програми Вроцлавсько–Гданської єпархії має бути проща на гору Явір, що на Лемківщині та спільна молитва з нагоди цього ювілею. Головні святкування відбудуться в п'ятницю 19 липня 2013 р. перед Лемківською ватрою. Щорічно вже кілька літ на цій горі зустрічаються, щоб помолитися, священики, вірні обох наших єпархій, місцеві жителі Лемківщині, але також і миряни зі Словаччини та України, які в цей час перебувають у лемківському Бескиді.

Цією статтею хочу заохотити всіх взяти участь у цій спільній молитві. Нашою присутністю ми згадаємо про минулі покоління, про Владику Йосафата Коциловського, який освятив це місце, про священиків та вірних, які тут проживали і приходили до каплиці, щоб перед іконою Матері Божої з гори Явір помолитися. У газеті „Наш Лемко” з 1936 (15 травня, Нр 10 (58), с.8) читаємо (збережено запис оригіналу): „В дні 22 травня кожного року на Перенесення Мощів св. Миколая припадає торжественний відпуст в селі Висова в Горличчині. Тут щороку приходять господарі та господині з дітьми й молоддю з Ізб, Стрижівки, Великої Ростоки, Висівської Гути, Бліхнарки, Ганьчової, Гладішова, Долини, Устя Руського та

других сіл. По св. Хвалі Божій в церкві процесія йде на гору Явір, поклонитися перед престол Богородиці. У каплиці на горі правиться Велика Служба Божа при величавім здвизі народа. Сотки вірних приступають до св. Сповіді та св. Причастія і з великим скупленням духа слухають слів Отців Проповідників. Слід згадати, що завдяки ревній праці тамошнього о. Пароха (о. Миколай Дуда) це торжество щороку випадає дуже величаво та люди дуже собі хвалять заборону торгувати ріжним крамарям на св. Місці. Тож і цього року дав Господь гарну весну, ходім всі до Висової, щоб зложити у стіп Богоматері врочисту подяку за дотеперішню Її поміч та просити Господнього благословення в дальшому нашому житті”.

Як показує історія, пророчани прибували і величаво та побожно тут святували. Хоч історія цієї землі і цього місця дуже складна то надалі повинні ми освячувати нашою молитвою це місце. Не будемо весною, але будьмо літом і відвідаймо це особливе місце на Лемківщині.

Відвідуючи Лемківщину, знаходимо тут багато хрестів, поставлених у 1938 р. з нагоди 950-ї річнниці чи в 1988 р. з нагоди 1000-ліття хрещення Київської Русі. Також і ми, святкуючи цей ювілей в наших парафіях, відсвяткуймо його й на горі Явір. Таким чином засвідчимо про єдність цієї землі з Київською Руссю.

Нашою присутністю 19 липня засвідчуємо також, яким важливим є для нас культ Матері Божої з гори Явір. Наші предки започаткували цей культ, а ми маємо його продовжувати. Одночасно підтримуємо наших священиків та вірних, що нині живуть на Лемківщині, які сюди повернулися.

Врешті нашою молитвою ми поширюємо культ Матері Божої з гори Явір. Корисним було б, щоб кожна наша родина мала в своїй хаті ікону Богородиці з гори Явір. Вона об’явилася у складний для Лемківщини час. Об’явилася, щоб зміцнити віру людей, щоб не відходили від науки Ісуса Христа. Тому також через її заступництво шукаймо зміцнення нашої віри, а нагодою хай буде річниця володимирового хрещення та Рік Віри. Не йдеться тут про маніфестацію, але думаю, хочемо прийти, щоб перш за все помолитися і торжественно відзначити цей великий ювілей.

З’єднаймося в цей день спільною молитвою. Заохочую всіх вірних Греко-Католицької Церкви та кожного, хто може бути, щоб не оминати цього місця і бути на горі Явір 19 липня 2013 р.

о. д-р Аркадій Трохановський

Духовний провідник Карпатської України

До Віденського арбітражу Мукачівська єпархія з центром в Ужгороді налічувала 315 парафій. Після цього вступили в силу віденські домовленості, до Угорщини відійшло 35 парафій, а на теренах Карпатської України залишилось 280 греко-католицьких парафій. Ужгород та Мукачево після поділу Чехословаччини відійшли до Угорщини і керівництво Мукачівської греко-католицької єпархії залишилося на території Угорщини. Тому упродовж ночі абсолютна більшість закарпатських греко-католиків залишилися без владики Олександра Стойки.

У цей час владика Діонізій Няраді перебував у Римі, а 14 листопада 1938 р. він потрапив на аудієнцію до Папи Римського. Владиці Д. Няраді було відомо, що на далекому Закарпатті більше 400 тисяч вірних залишилися без владики. Коли владика Д. Няраді почав звітувати перед Пієм XI про ситуацію у Крижевській єпархії, св. Отець перервав його звіт запитанням: Ми маємо для Тебе іншу справу. Нам добре відомо, що трапилося з тими бідними греко-католиками, вірними у Карпатах, які все втратили: владику, єпископську резиденцію, богословську семінарію.

Уже наступного дня – 15 листопада 1938 року владика одержав буллу, яка йменувала його Апостольським візитатором з правом Апостольського адміністратора на усі парафії Мукачівської греко-католицької єпархії у Чехословаччині. У Римі хотіли, щоб владика негайно виїхав у Карпатську Україну, але все-таки зважили на його прохання заїхати в Крижевці та взяти найнеобхідніші речі для переїзду в Хуст. У Хусті владика щирою радістю вітали прем’єр отець А. Волошин та більшість греко-католицького духовенства і вірних, проте тут він також наткнувся на ті самі проблеми, як і колись у Пряшівській єпархії. Тепер він був старший, але завзяття до пасторальної діяльності не зменшилося. В інтерв’ю „Руським новинами” сам владика так описав складність ситуації: „Священиків не мали... Власне, вони були, але так немов їх і не було, бо вони здебільшого „мадярони”: їх змалку виховували у такому дусі... Вони навіть не знають нашої мови, тому ні на вулиці, ні в церкві вони не можуть говорити рідною мовою... учні не мають ніяких книжок з релігії, хоча з інших предметів у них є підручники. Але катехизм, Біблію, молитвеники і т. д., це їм не видали. Тому з катехизму учні нічого не знають... Куди я не йшов би, всюди мене просили-благали:

пошліть нам наших, справжніх священників!»

І знову, вже вкотре, владика переконувався, що його основне покликання – виховати добрих, прихильних люду, священнослужителів. Оскільки Карпатська Україна залишилась без семінарії, то Д. Няраді просить про допомогу єпископа у Моравії та посилає на студії в Оломоуц п'ятдесят семінаристів та влаштовує так, щоб у чужих краях ними опікувалися досвідчені духівники – отці василіяни, щоб вони там мали свою капличку та щоб виховувалися у дусі східного обряду. Кожного місяця владика видає свій „Вісник”, де постійно просить священників ретельно виконувати свої обов'язки. Він намагається, як писали „Руські новини” у 1939 році, виправити ситуацію по-доброму, він не покарав жодного священника, а кожен з них виходив від єпископа утішений та заохочений до праці.

Сам владика Д. Няраді так говорив про свою працю: Зі свого боку я намагався передусім упорядкувати релігійні справи. Мені також вдалося пересвідчити багатьох священників, що вони не мадяри, а справжні українці, збаламучені фальшивою наукою. Я роздав по селах молитвеники та інші книжки, які мав, але того було мало, тому замовив ще. Однак мадяри та поляки нічого не пропускали через кордон. Тому мені так і не вдалося роздобути потрібної літератури. Я бачив, що народові потрібні нові газети, тому я підготував план та провів підготовчі роботи, щоб якнайшвидше розпочати випуск газети (подібної на „Руські новини”). Однак надійшли нещасливі часи і планам не судилося збутися. Ті „нещасливі часи” – це окупація Карпатської України угорськими військами. Владика Няраді залишався зі своїм стадом до кінця, хоча добре знав, як його не любили мадярські власті. Драматизм ситуації, у якій опинився Д. Няраді, описує монахиня Василия Сівч у своїх споминах за 1939 рік „Голгофа Карпатської України”: Отець А. Волошин, як добрий господар, подбав і про владу своєї молоді держави. На прохання о. Волошина Апостольська столиця призначила Преосвященного Діонізія Няраді, Крижевського єпископа з Югославії, тимчасовим адміністратором для Карпатської України з завданням організувати тут нову єпархію, подбати про духовенство та вивчення релігії у школах. Як отець Волошин, так і Преосвященний Няраді від усієї душі та щирого серця любили український народ. На прохання о. Волошина Преосвященний Д. Няраді поквапився до місця призначення, сповнений радості та щастя, що має нагоду прилучитися до побудови нової держави. Отець дуже цінував та шанував Преосвященного та мав до нього цілковиту довіру.

Сам момент окупації монахиня Василия описує так: Мадяри, відомі своєю жорстокістю, установили перед вікнами помешкання отця Волошина дві шибениці, на яких мали повісити отця та Преосвященного Няраді, який залишився разом із сестрами та сиротами. Преосвященний Няраді мешкав разом з отцем, а монахині із сиротами у будинку, який був навпроти помешкання прем'єра.

Ці будівлі замінували, й у будь-яку хвилину вони могли злетіти в повітря. Монахині та сироти були так перелякані, що годі їм казати. Їм заборонили виходити на вулицю. Заборона виходити з приміщення поширювалася і на Преосвященного. Усі були готові померти і лише уважно спостерігали за вікном, в якому стояв Преосвященний Няраді з піднятою рукою, готовою благословити, коли б вибухнули міни. Однак Господь не допустив катастрофи: певно молитви сиріт виблагали у Всевишнього ласку дарувати їм життя. Владика стояв у вікні і давав розгрішення сестрам та сиротам, бо ніхто не знав, коли прийде остання хвиля: у плачі та тривозі усі готувалися на певну смерть. Можна собі лише уявити, як це виглядало збоку. Але не так сталося, як хотіли неприятели. Божі плани були інакші та щасливіші. Несподівано наспіли інші військові підрозділи. На щастя, серед старшин був один офіцер, родич Волошина. Він і не допустив до злочину, який готувалися здійснити вояки. Преосвященного не повісили, а депорту вали до Будапешту. Перед тим йому дозволили відправити Службу Божу у сиротинці, зрозуміло, під наглядом вояків. У Будапешті Преосвященного Няраді протримали кілька днів у арешті без їжі та у холоді, та нарешті випустили на свободу. Після чого владика повернувся у Югославію. Після відходу Преосв. Няраді нашим сестрам та сиротам нічого не залишалося, як повернутися в Ужгород...

Щоденникові записи монахині Василиї Сівч передають трагізм тих часів. Угорська влада опинилася у досить делікатній ситуації: владика Няраді твердив, що без відома Папи Римського він не може покинути Хуст. Він хотів, щоб його судили, якщо його вина у тому, що він закликав вірних до молитви перед засіданням Союму. Владика казав військовим: Передайте своєму керівництву, що владика як католицький владика любив, любить і завжди буде любити своїх вірних не сміє нікого ненавидіти, навіть мадярів, хоч ті з ним так поведуться. Владика готовий на найбільшу жертву, навіть готовий йти на смерть зав своїх вірних. На звинувачення, що, мовляв, владика переховував зброю, він показав хрест зі словами: Це моя зброя! Коли владу почали

звинувачувати, що той посвятив український прапор, той відповів, що не посвячував українського прапора, але він був би з охотою це зробив, якщо про це попросили б його вірні, бо такий його обов'язок.

Вкрай виснажений та втомлений владика Нярді повернувся у Крижевську єпархію. На його очах було знищено мрію та надію єдиного народу і Церкви про незалежність та свободу. «Ніяк не можу забути, – згадував владика, – той добрий і благий народ, веселий і щирий, сильний, здоровий і дотепний. Увесь час думаю про них і вони постійно стоять мені перед очима.

Ці втомлені очі заплушилися у Мрзлому Полю 14 квітня 1940 року, коли воєнні хмари затягли небо над всією Європою.

*„Щоб усі були одно”,
Ужгород, квітень, 2011, ч. 1,*

Із Красної на Лемківщині - у широкий Світ

До 90-ліття від народження Ореста Зілинського
(подаємо у скороченні)

Село Красна (Коростенька) на північній Лемківщині, в якому 1939 року жило 1440 українців – „замішанців” – потомків запорізьких козаків, які „змішалися” з місцевим лемківським населенням, дало українській культурі двох славних людей: мовознавця Івана Зілинського (1879-1952) – довгорічного професора Ягеллонського університету в Кракові та двох празьких університетів (УВУ та Карлового) і його сина Ореста Зілинського (1923-1976) – фольклориста та літературознавця, який від студентських років до самої смерті жив у Празі, працюючи науковцем в гуманітарних інститутах Чехословацької академії наук.

Якщо ім'я Івана Зілинського в україністиці загальновідоме (воно потрапило навіть до „Української радянської енциклопедії”, а збірник його мовознавчих праць „Студій про говірки Лемківщини від Попраду до Ослави” (255 стор.) у 2008 році видало Об'єднання лемків в Горлицях), то на ім'я Ореста в Україні було поставлене суворе табу. Від 1965 року там не сміла з'явитися жодна

його стаття. Навіть некролог про його передчасну смерть не смів бути опублікований. Після т.зв. „чехословацької нормалізації”, розпочатої 1971 року, ця заборона перенеслася і на Пряшівщину, з українською пресою якої О. Зілинський до того часу інтенсивно співпрацював. Мовчанка навколо імені Ореста Зілинського в Україні остаточно припинилася лише в 2013 році, коли з нагоди 90-ліття від його народження Національна академія наук України в Києві видала три об'ємні томи його наукових студій: „Літературознавчі праці” (672 с.) та „Вибрані праці з фольклористики” у двох книгах (кн. 1 – 351 с.; кн. 2 – 511 с.).

Тож пригадаймо і ми цього визначного сина Лемківщини, який остаточно повернувся в Україну лише через 37 років після смерті.

Орест Зілинський народився 12 квітня 1923 року в родині професора Краківського університету Івана Зілинського (первісне прізвище Кобаса) та дочки краснянського священика Юлії, родженої Прислопської. Початкову та середню освіту Орест здобув у польських школах Кракова. Будучи учнем краківської гімназії О. Зілинський кожні канікули проводив «на плебанії» в рідному селі – у дідуся та бабусі по матері. Вже тоді він був співзасновником у Красній товариства „Просвіти” та укладачем рукописних підручників з української мови, літератури та фольклору для селян. Про це він детально пише у своїх студентських „Дневниках”, що зберігаються у його сина Богдана Зілинського (19 зошитів!). Склавав матуру в Ярославській українській гімназії 1940 року. У тому ж році поступив на філософський факультет Українського вільного університету в Празі (українська та німецька філологія), а

Орест Зілинський

паралельно і на славістичний відділ Німецького університету (всі чеські вузи німецька окупаційна влада закрила). У 1943 році за активну участь в ОУН гестапо його арештувало і на п'ять з половиною місяців запроторило у горезвісну п'ятьку тюрму „Панкрац”. Після звільнення з в'язниці він успішно завершив навчання в обох університетах, однак післявоєнна влада Чехословаччини не визнала дипломи цих університетів дійсними й Орест Зілинський записався на перший курс філософського факультету Карлового університету в Празі (...) Університетське навчання О. Зілинський закінчив у 1948 р., а вже в 1949 р. у Карловому університеті успішно захистив докторську дисертацію (...). У 1964 р. О. Зілинський став науковим працівником

Інституту мов і літератур Чехословацької академії наук у Празі. Від 1971 р. до самої смерті він працював у празькому Інституті чеської та світової літератур Чехословацької академії наук.

На початку 50-х років, коли на Пряшівщині розпочалася т.зв. „українізація” культурного процесу, О. Зілинський теж активно залучився до цього процесу. На курсах для вчителів новозаснованих українських шкіл у Бардієві та Ружбах він читав лекції з української літератури та фольклору (лекції з української мови там читав І. Панькевич) та брав участь в укладанні перших підручників і хрестоматій з української літератури. Спілкуючись з учителями з лемківських сіл Пряшівщини, він заохочував їх до збирання фольклору.

У першій половині липня 1976 року Орест Зілинський з дружиною Євою Бісс вибрались на літній відпочинок на Пряшівщину. У рекреаційному осередку „Ведмежа гора” над водоймищем „Земплінська Ширава” (30 км від совітського кордону) вони найняли приватну дачу, в околиці якої Єва малювала красиви, а Орест закінчував одну із своїх статей. 17 липня дружина поїхала в недалеке місто Михайлиці портретувати свого знайомого. Орест провів її на зупинку рейсового автобуса (500 м від дачі), де вони попрощалися. Та до дачі він не повернувся. Через два дні його тіло знайшли за два кілометри від дачі – в лісі недалеко села Винне. Лікар встановив смерть від паралічу серця. Поховали його лише при участі найближчої рідні на цвинтарі в м. Свидник (де до виходу заміж жила дружина Єва). На могилі було поставлено простий дубовий хрест із українським написом „Орест Зілинський”.

При перших відвідинах свидницького цвинтаря я (за згодою його дружини Єви) замість квітів посадив на його могилі два кущі калини, які гарно розрослися і щороку цвіли білим цвітом. Кожного разу, коли я відвідував могилу свого друга й учителя, ніби чув вірш Кобзаря:

Будуть пташки прилітати,
Цвіт калини їсти,
Будуть мені приносити
З України вісті.

На жаль, після кількох років цвинтарне управління вирізало кущ калини. Некрологи про смерть українського вченого появились в чеській, словацькій, захіноєвропейській та американській пресі. Україна, як і українська преса Пряшівщини про нього завзято мовчали.

У час, коли Україна та Пряшівщина перед О. Зілинським закрили двері, він опублікував кільканадцять статей на сторінках „Нашого слова” та в його додатку „Наша культура”. О. Зілинський

спричинився до об’єктивного висвітлення творчості найбільшого лемківського поета Б. І. Антонича. У 1966 році в журналі „Дукля” (ч. 6, с. 36-44) він опублікував велику статтю, в якій майстерно розглянув всі поетичні збірки Б. І. Антонича.

Своє село Красна О. Зілинський після 1939 року відвідав лише один раз – в червні 1969 року разом із своєю майбутньою дружиною Євою Бісс. Ось як вона описує цю першу і останню післявоєнну зустріч О. Зілинського із його рідним селом: „На початку нашого зближення першим його проханням до мене було поїхати разом до Красної. Був червень 1969-го року. Після війни перший раз йому трапилася нагода туди поїхати. Пригадую, як тішився, як хвилювався напередодні цієї поїздки. Знав добре, що вже там нікого з рідних не знайде, навіть українського слова там не почує, бо після війни усі його земляки подалися на схід... Передчував, що ці відвідини можуть його поранити, але не міг стриматися, щоб не побачити ще раз Красної.

Був страшно блідий, коли по дорозі в село виринув старий будинок попівства з могутніми липами. На одну з них повісили тяжкий дзвін, бо в війні дзвіницю було знищено. Відчинили нам церкву, побудовану ще за Орестового дитинства, тепер спустошену і бідну, без іконостаса... Ми довго шукали могилу діда, але не знайшли її. Цвинтар був зарослий високим бур’яном і хрести з написами давно хтось повиривав. Орест мовчки ступав, доторкаючись руками до трав, квітів і дерев, ніби хотів ще раз погладити все, що йому нагадувало про світле й далеке дитинство... Просив, щоб я йому дістала з прозорої річки кілька камінців на пам’ять і пішов полем. Десь за пагорбком він раптом зник. Знайшла я його лежачого в зерні гірко ридаючого... Чи передчував, що вже ніколи сюди не повернеться, як не вернутися вже його, сповитого романтикою перших пізнань, дитинству? Де ця людина полюбила Україну? Найбільш імовірно, що ця любов зродилася ще в дитинстві в Красній на Лемківщині, коли в перший раз побачив валки з хлібом і завітчаними, співаючими жнивварями” (О. Зілинський. „Антологія української лірики”. – Торонто, 1978, с. 9-10).

Ніби передчуваючи свою смерть, Орест Зілинський в 1975 році повернувся до фольклору рідного села. В архіві свого батька він знайшов рукописний збірник народних пісень, переважно обрядових, із села Красна, записаних 1905 і 1912 рр. Пісенник зі своєю вступною статтею він опублікував у кількох продовженнях на „Лемківській сторінці” „Нашого слова” (1975, ч. 31-37). Це був останній виступ О. Зілинського в

українській пресі Польщі.

Лемківський фольклор О. Зілинський використовував і в десятках своїх історично-порівняльних праць. Наприклад, на конференції „Міжобласні та інтеретнічні зв'язки й регіональні особливості в календарних обрадах Карпатської області”, яку у вересні 1975 р. влаштувала Міжнародна комісія по дослідженню Карпат у Стражниці на Моравії, О. Зілинський зачитав доповідь про взаємини лемківських календарних обрядів з польськими та словацькими („Národopisné aktuality”, 1976, ч. 1, s. 17-26). В даній доповіді він розглянув обрядовий фольклор українців Східної Словаччини та південної Польщі як одне органічне ціле.

В наступних роках О. Зілинський планував написати наукову працю про народні балади українців (лемків) південної Польщі. Праця мала нав'язувати на його монографію „Народні балади українців Східної Словаччини” та на його статтю „Народна балада бачванських Руснакох” („Шветлосц”, 1973, ч. 4, с. 469-482).

Несподівана смерть не дозволила йому здійснити ці плани. Прогалина, яка виникла в українській та слов'янській фольклористичі та літературознавстві смертю Ореста Зілинського була ще довго відчутна.

Микола Мушинка

Нове видання ОЛ - альбом,
присвячений Лемківській ватрі

Лемківська ватра, Об'єднання лемків, Горлиці 2013, с. 144.

„... Гнешню Ватру творит юж нове, молоде покоління, котре виросло на климатах перших Ватр і о котрых памятає. Приємні смотрити, як кілька поколінь сідає при огні, жебы оґріти душу, тіло і духово ся очыстити. Дай Боже, жебы зме фурт ся спотыкали, бесідували о справах простых, очевидных, о тим вишуткім, што нас лучыт, а часом і ділит. Ватра горит ... побіч танцують, кус дальше сьпівають, а іщы дальше на «панелях» роздумують на барз поважны і шырокі темы.

Промине рік і зас з любови до свого, рідного зыйдеме ся в Ждыни.

Ватра Вас кличе і жеде, адже до спітканя!”

Танці – штурханці на статочку у Вроцлаві

В суботу 10 травня у Вроцлаві одбився товариско – співучий рейс по великих хвилях ріки Одри. В тім рейсі взяли участь лемки з Вроцлава, Олави, Лігніці, Любіна, Зеленой Гори та інших місцевости, яким далеко до моря. Учасники рейсу мали змогу спільно бавитися, співати, гуляти та позерати зо статочку

Юстина Вишовська (справа) з приятелями

на панораму Вроцлава. Особливістю того рейсу були барз цікаві конкурси, яки попровадив „босман” нашого рейсу Адам Вишовський. Вшитки учасники були барз з них задоволені, а треба било виказатися знанням про географію та музику Лемківщини і заспівати соло або в групі лемківски співанки. Аж жаль било ся розставати.

Організатори хочут подякувати вшитким учасникам, яким дописав гумор і яки ся взаємні розвеселяли. Хочу подякувати Головній управі Об'єднання лемків з Горлиц за спонсорування нагород учасникам конкурсів. Має надію, же за рік тіж вплинеме в тот чудовий рейс, може навіт і більшим статочком.

Юстина Вишовська

Лемко, бойко, лем гуцула бракує!

Наши люде ХХІ віку

Група в останніх місяцях потверджат, што творит нову страну в музиці в Польщі. Можна їх чути в радію, телевізії, вден і вночі. Ансамбль грає для широкой публіки, але не вирікатся своїх коренів. За тото велька пошана. Музика і спів сут барз оригінальні, повни емоцій. Будят задуму і на кожного діют інакше. “ЛемОн”, може, кус сягат до стилю емоцій Ч. Немена, а може отверат цілком новий спосіб передаваня музичні своїх думок.

А яки били початки ансамблю? Він кус виріс з “Надії”, де співав соліст ЛемОну Ігор Гербут чи “Троянди”, де грав на гушлях Андрій Олійник, а навет з „Водограя”, де на гітарі грав та грає Дем’ян Геля. Так што хлопці виростили з ансамблів, котри грают на наших забавах та весілях.

Офіційні з медіїв початки і дорога до слави “ЛемОну” виглядали так. Група повстала в 2011 році, щоб спеціальні виступити на прекастінгу у Вроцлаві в програмі “Польсату” “Must Be the Music”. Перший виступ соліст Ігор Гербут загравав спонтанно лем з кузином Адамом Хорощак. Потім долучили наступні члени ансамблю. Завдяки пісням «Літай пташко» та «Дев’ят» група виграла третю едіцію програму. В червні 2012 року група виступила як гість спеціальний на фестивалі TOPtrendy, а в серпні в конкурсі на фестивалі в Сопоті (не на нашим), де оригінально заспівала шлягер “All You Need Is Love” групи “The Beatles”. В листопаді 2012 року ансамбль видав перший диск під назвом “LemON”, яку промувала пісня „Będe z Tobą”. В лютим того року ансамбль бив номінуваний до нагороди “Фридерікі 2013” в категорії “Найліпший дебют”. Тепер таким найвекшим шлягером є напевно пісня “Napraw”, хоц і наступні пісні помалу зачинают жити в медіях.

Склад ансамблю творят Ігор Гербут, Пйотр Будняк,

Андрій Олійник, Адам Хорощак, Пйотр Колач, Дем’ян Геля, Маріуш Смолінські.

Треба підкреслити, што наши люде голосували на „ЛемОн” в програмі „Must Be the Music” часто, лем бо то своїх треба підтримати. Голосували дідове, яки мусіли ся спеціальні навчити, як ся висилат смс. Але і діти, яким саме признання ся до свого на сцені, в телевізії в так популярним в тим часі програмі в Польщі дало сигнал што можна, што треба пам’ятати, ким я є. В тим дусі голосували наши люде од Гданьска по Горлиці, од Лігниць по Перемишль, од моря Балтійского по Карпати.

І вдало ся! Для нас напевно найвекшими виступами „ЛемОна” били концерти на Ватрах в Ждині і в Михалові. Вірю, што то била певна подяка за наши голоси. Дякуємо за Ваши пісні! Може, кус бракує, што мало чути нашу мову, але вірю, што недовго почуємо. А може, Андрій Олійник піде слідом свого тата - професора з нашого ліцею в Лігниць Івана Олійника та створит цікаву коломийку. Чекаме на Ваши пісні та концерти.

Адам Вєв’юрка

Новий диск „Надії”

Барз дуже оптимізму, творіння нових пісень і лучиня зо шлягерами з далекої і близької України - тото можеме найти, а властиві почути, на новим диску „Надії”. Ріжні пісні з нашого світа в новим виданю - то сильна страна нової „Надії”, але маме тіж пробу творіння нових пісень і то на тлі наших коверів. То є напевно дорога до буджия наступних поколінь на чужині, бо музика з диску викликає радист і зміцняє свідоміст, што людина повина шанувати тото, што мала змогу вродитися лемком і сином Руси-України. Што не дармо св. Володимир в 988 році дарував нам спільну віру та традицію. Добрі, што на диску не видно музичних кордонів, лем єдніст нашого світа, тіж музичного.

Власні пісні несут в собі правду авторів слів: там є і щиріст, і віра, што маме вплив на наше життя. Дозвольме, хай „Надія” будит нас і подбайме, штоб мати новий диск „Надії”.

А що чувати на Антоничівці

Під дост чудном, але вдячном назвом
«ЛЕМКО FASHION»

в Центрі ім. Б.І. Антонича 6-го і 7-го квітня 2013 р. мала місце виставка і варштати, присвячені лемківським прикрасам - кривульці. Проводили варштати Марія Гук і Анна Добровольська. Хоц кривулька була барже характерна для лемківсько-бойківського етнічного пограничя, то і на нашим терені - в Незнайові, Криві чи Радоцині – кривульки були знани. О тих традиціях і виробництві жіночих

Варштати з Анною Добровольською

пацюрків. Виставка “ЛЕМКО FASHION” була організована тіж з думом про творіння моди чи популяризацію лемківського здібництва. Є она свідоцтвом того, же в бабиній скрині знаходяться цінности, котри можут давати новий погляд на традиційний одяг, можут бити натхненньом для проєктантів моди. Кривульки не найдете напевно серед ювелірних популярних виробів, можна повісти, же то сут прикраси для оргінальних

Писанки Моніки Бернацкой

і вимагаючих газдинь. На виставці мали-зме приклад получиня кривульки з традиційним лемківським стройом, але была тіж адаптація тих пацюрків з молодіжним одягом.

«KIM BYŁ NIKIFOR?»

«Ким бив НИКИФОР?»

Неприпадково є назва той виставки, яку можна было видіти 31 травня 2013 р., інчой, як вшитки дотеперішні експозиції, присвячені нашому малярови. Виставка «бесідує» про гісторію малознану і непопулярну назовни, поза нашим середовищем. Документальна виставка присвячена

Епіфанови Дровнякови, називаному Никифором, была опрацювана на основі архівних документів, згромаджених в домівці Об'єднання лемків в Горлицях. Ту найдеме цілу хронологію справи привернення Дровнякови його персональних даних, яку заініціювало ОЛ в 1996 р., аж до закінчіння справи в 2003 р. Виставка показує тіж інчи старання організації, як хоцбы: ініціативи двомовних написів на гробі Епіфанія чи пам'ятковій таблиці на музею в Криниць, справу поставління пам'ятника і зв'язани з ним проблеми. Можна было відіти перши проєкти того ж пам'ятника, фотографії Дровняка з молодих років, репродукції його малюнків, опублікувани про нього книжки. Была і документація культурних подій, святкувань, яки Об'єднання організувало на честь того знанемитого маляря. Коротко бесіду очі, того вечера могли-зме ся довідати, што ми як громада зробили для Дровняка, коли можна было юж робити - по 1989 році. На конец присутни обізрили документальний фільм під назвом „Człowiek zwany Nikiforem” (2002 р. TVP Kraków) в режисерії Гжегожа Седлецкого, який вказує два ріжни погляди на особу Никифора, еден його «опікунів», люди, яки працювали над невідомим походженням, і другий - свідків його нещасной долі.

Щиро запрашає! Приходте, двери Антоничівки сут широко отворени для вас!

Edited with the trial version of
Foxit Advanced PDF Editor

To remove this notice, visit:
www.foxitsoftware.com/shopping

Зазерайте на нашу інтернетову сторінку, там найдете інформації про наступни події на Антоничівці та фото-реляції з минулих:
www.lemkounion.republika.pl

Щиро запрашає,

приходте, двери Антоничівки
сут широко отворени для вас!

Наталія Гладик

Зо шпаргета баби Ружи

Пропонуємо Вам черговий перепис на ... Свята, гостини і родинні спітканя.
Як смакують домашні раритаси? - в Ваших руках справа!

⚙ **Вар** ⚙

2 літри курячого росолу
0,5 кг квашеної капусти
сіль
попер

Смачногооо!

Зварити росіл, в другим горци зварити капусту.
Коли капуста буде м'ягка – одцідити. Вар получить з
росолом, додати ложку капусти. Доправити до смаку.
Вар подаємо з перожками з м'ясом або з грибами.

Марта Корбич

Перепис Розалії Корбич

З традиційной аптечки

Солодки меди і їх лікувальни властивости

- мед ріжноквітовий (походить з нектару, зібраного пчолами з ріжних рослин) добрий для алергиків, містить в собі квітові пилки, котри діють як антигени
- мед з хвойних дерев (spadziowy) має протизапальну дію, відхаркуючу (wykrztuśny), діє як антибіотик при обниженій одпорности, допомагає лічіння дихальних доріг, допомагає при ревматичних хворотах, хворотах скори, нервової системи
- липовий мед – має відхаркуючу дію, потогонну (napotne) при горячці, допомагає при хворобі дихальних доріг, ангіні, хворобах заток, бронхіті (zapalenie oskrzeli), заспокоює, допомагає при запалінні доріг мочових, ревматизмі, нервіцах

Пропоную випробувати липову наливку на зимови вечери:

2 шкл. липового рідкого меду, 0,55 л спирту, 1,5 шкл. липового квіту, 1,5 цитрини.

Три тижні перед квітнієм липи заварити 0,5 л води, остудити і додати мед. Вимішати і додати 0,5 л спирту, вимішати і вляти до великого шкляного слоїка. Замкнути і оставити на 3 тижні, што пару дні потрясати. Потім додати липовий квіт і одставити на 2 тижні в темне місце. По тім часі зляти, перецідити і вляти до фляшки. Цитрини гмити і спарити, обрати шкірку з полови цитрини, дати до слоїчка і залати рештом спирту, оставити на 2 дні. До наливки додати сок з цитрини і алкоголь, котрим залано шкірки. Вимішати і оставити в холоднім і темнім місці на пару дні. Потім перецідити і по ок. півроку буде готова. Досконала на перестуду.

- мед з маївок (з травневої куль-баби, mniszkowy) – добрий для діти, а також на печінку, жовчни дороги, при недокрів'ї, психо-фізичним змучиню
- ріпаківий мед обнижає кров'яний тиск, стосується го при зужині жил (miażdżycy), хворобах печінки, дихальних доріг
- акаційовий мед допомагає при виразці (wrzodach) жолудка, дванастиці, кишок
- гречаний мед – стосується в дієті новотворів (при хворобах онкологічних), добрий на обіг кирви, печінку, при ослабленні зору (wzroku), слуху, пам'яті, спомагає працю серця
- вересовий мед (wzrosowy) допомагає при хворобах мочової системи, простаті, каменях в нирках, запалінні кишок, розвільнінях.

Жичу доброго здоров'я!

Анна Шкурат

Region Karpacki: historia, język, kultura, pod red. W. Hojsak, J. Stepnik, Gorlice 2013

Чергове видання ОЛ є результатом праці міжнародної наукової конференції, котра проходила в маю 2012 року в Горлицях напередодні V Конгресу СФУЛО, організуваною ОЛ і Науковим гуртком українців Ягеллонського університету. До збірки гвошили статті українських, польських, словацьких науковців, котри висвітлюють проблеми мовознавства (діалектологія, етнолінгвістика, історія мови), культурознавства, літературознавства і суспільних наук, зв'язани з карпатськими етнічними групами лемків, бойків, гуцулів, закарпатських русинів, буковинців.

Г. Ступінська, Я. Битківська, *Фразеологічний словник лемківських говірок*, Тернопіль 2013.

«У словнику представлено зібрання фразеології одного з архаїчних говорів карпатської групи. Обсяг лексикографічної праці – 2600 фразеологічних одиниць лемківських говірок, значення яких розтлумачено та частково проілюстровано, і 300 найбільш уживаних лемківських прислів'їв, приказок, каламбурів.»

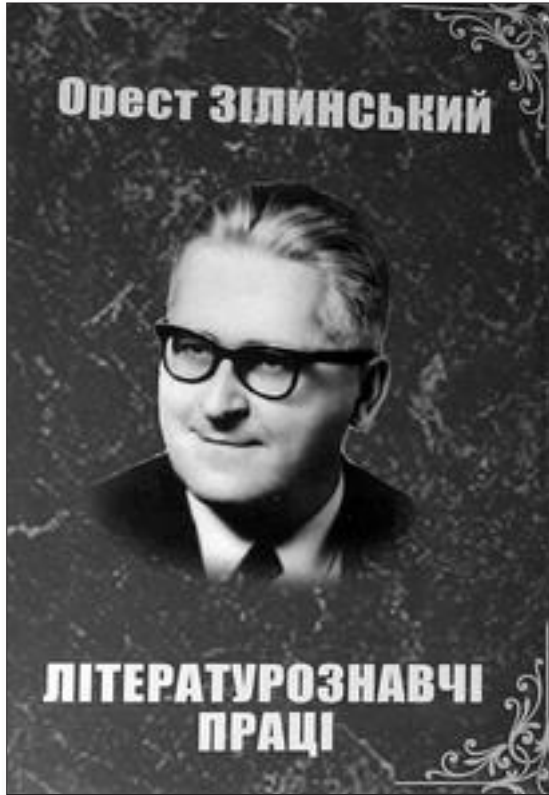

М. Ілюк, *На пульсі часу (з репортерського блокнота)*, Пряшів 2012.

«Книжка містить статті, репортажі, інтерв'ю, подорожні нотатки і нариси журналіста, який все своє життя присвятив праці в українських друкованих засобах масової інформації в Словаччині – газеті «Нове життя» та літературно-мистецькому і публіцистичному журналі «Дукля». В них документує життя русинів-українців на тлі їх соціального, економічного, культурного, мовного та історичного розвитку. Окремі статті автор ілюструє багатим документальним матеріалом, особливо фотографіями».

(62)

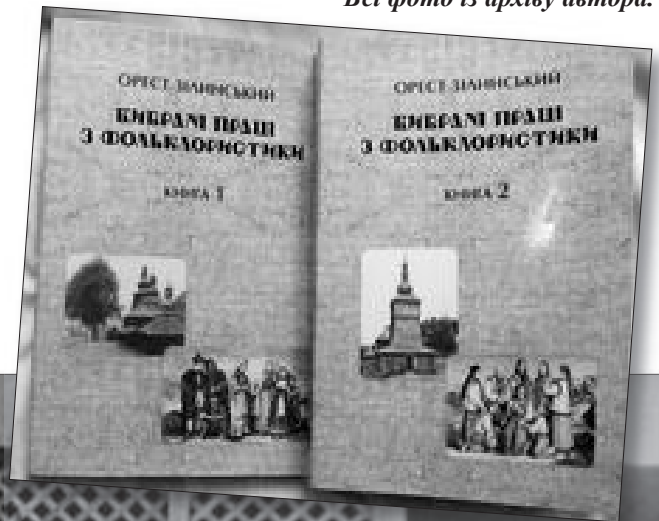
Презераме стари фотографії і документи

Родина Зілинських. Зліва – Орест Зілинський,
справа – Юрко Чопівський (Катовіці, 1932)

Всі фото із архіву автора.

Обкладинки книжок О. Зілинського,
виданих у Києві 2013 року.

Члени товариства „Просвіта” в Красній, співзасновником якої був Орест Зілинський
(другий зліва), після Шевченківського концерту 1936 року.

"gorlice"

372245

W y k a z

Włodzieży ruskiej /ukraińskiej/ uoieszczającej do szkoł publ.

l.p.	Nazwisko i imie	Miejsce pochodz.	Zakład.:
1.	Dudka Michał	Łosie	Państw. Ginn. i Liceum w Gorlicach
2.	Orchowski Sergiusz	Gorlice	
3.	Sembrat Aleksander	Regetow Wyzny	
4.	Szmigielski Igor	Gorlice.	
5.	Szuflat Roman	Bednarka	
6.	Mukiewicz Olga	Gorlice	
7.	Kareł Stefan	Klimkowka	
8.	Chylak Lidia	Lelechów	
9.	Gall Lidia	Łosie.	
10.	Gall Michał	Łosie	
11.	Połoszynowicz Erast	Regetow Wyzny	Liceum Pedagogiczne w Gorlicach
12.	Budniak Lubomir	Wapienne	
13.	Kareł Bazyl	Łosie	
14.	Barna Olga	Klimkowka	
15.	Horbal Mikołaj	Bartne.	
16.	Jewusiak Julia	Łosie.	
17.	Perun Antonina	Petna Małastow	
18.	Popowicz Ewa	Klimkowka	
19.	Tełech Anna	Łosie	
20.	Fedorko Jarosław	Gładyszów	Miejskie Kord. Liceum i Ginn. Handlowe w Gorlicach.
21.	Pyrcz Melania	Kwiaton	
22.	Rymawiec Lubomira	Regetow	
23.	Andrejeczyn Jarosław	Klimkowka	
24.	Perun Jan	Małastow-Petna	
25.	Hajdukiewicz Oksana	Jassel, p. Rymanow	
26.	Stawiski Andrzej	Sniętnica	
27.	Rymawiec Madija	Regetow	
28.	Zabowski Jozef	Bielanka	
29.	Budniak Aleksander	Wapienne	
30.	Rymawiec Tytus	Regetow	Publ. Szk. Powsz. Maska nr. 1. Publ. Szk. Powsz. Zenska Nr. 2. w Gorlicach.
31.	Szuflat Włodzimierz	Małastow	
32.	Dudyca Wasyl	Bielanka	
33.	Szuflat Maria	Łosie	
34.	Dzwinozyk Eugenia	Kunkowa	

IPN Rz 04/297

Джерело: ІІН Жешів

Соборна пам'ять України

(календар-альманах 2013)

Це справді унікальне видання, дуже потрібна книжка-енциклопедія історично-соборної пам'яті, яка відкриває нам призабуті, а то й незнані загалом політичні, культурні, військові, релігійні події нашої історії і їх учасників. Автор при укладенні календаря прийняв засаду тз. „круглих” і „півкруглих” річниць, які припадають у 2013 році. Це перше популярно-наукове видання такого жанру.

Серед ювілярів поміщено, що радує, аж вісім вихідців з Лемківщини: 170-річчя народження Матвія Астряба, 130-річчя смерті Івана Бірецького, 100-ліття народження о. Степана Дзюбини, 90-річчя народження Григорія Пецуха, 85-річчя народження Івана Бердаля, 85-ліття народження Маковія Свидницького, 45-річчя смерті Никифора-Епіфанія Дровняка, 25-річчя смерті Григорія Бенча.

Переглядаючи календар, дізнаємося, як багато ми дали світові в різних ділянках життя і як мало ми самі знаємо про це. Окрім календарної частини, в „Соборній пам'яті України” знайдемо при кожному місяці окремі статті про минувшину, але також про сучасні проблеми нашого буття. Годиться пригадати, що подібне видання з'явилося було у Львові в тридцятих роках минулого століття під заголовком: „Календар молодого українця”.

Складаючи подяку Авторів за книгу, дозволю собі висловити свої зичливі побажання: було б бажаним, щоб по можливості при всіх особах

було подане місце народження, тому що це підносить так би мовити ранг регіону і його вклад до соборності. Коли я читаю, наприклад, вірші уродженця Лемківщини Б. І. Антонича про Крути і Шевченка, то мій горизонт соборності України розширюється. Суто із особистих відчуттів - жаль, що в книзі немає згадки про Колківську республіку 1943 року та повстання в Норильську 1953 року - феномен Опору системі ГУЛАГУ. Великим „недоліком” „Соборної пам'яті” є... невеликий наклад - 1000 примірників для понад сорокамільйонного населення! Побажаймо збільшення тиражу. Думаю, що такі видання повинні видаватись і чужими мовами.

Степан Семенюк

Лемки в рядах Січових Стрільців

Хочемо згадати про вихідців з Лемківщини, які служили у Січових Стрільцях¹:

БОДНАРКА:

- Роман Сорокевич (1893-1970), - Іван Сорокевич (1898-22 01 1918, Крути), - Володимир Сорокевич (1900-1963)

БОНАРІВКА:

- Василь Опарівський-капелан УГА, сотник (1890-22 06 1919) другої Стрийської бригади УГА, загинув під час укр.- польської війни в Підгайцях
- Василь Падох д-р юридичних наук, працівник міністерства закордонних справ ЗУНР, страчений відділом Польського війська у 1919 р.

КРАСНА:

- Іван Зілінський (1876-1952), професор, був в австрійській армії, що окупувала Україну, в 1918 р. у Києві вступив у ряди української армії.

- Юліан Налисник (1890-1969), підстаршина УСС, попав в російський полон, з 1917 р. працівник Міністерства закордонних справ УНР, згодом - посольства УНР в Болгарії.

- Петро Газдайка (1890-1978) - учасник боїв у Львові, учасник Чортківської офенсиви 1919 р., визволення Києва в серпні 1919 р., перебував у таборі полонених у Тухолі, засуджений на смерть, утік з тюрми, помер у Франкфурті.

ЛЕЛЮХІВ:

- Іван Вислоцький (1893-1969) - розвідник австрійської армії у Перемишлі в 1914-1915 рр., взятий в російський полон, втік з Сибіру і вступив у Києві до Корпусу Січових Стрільців Є. Коновальця, у 1939 р. повернувся на Лемківщину, помер в Аргентині.

- Олександр Вислоцький (1897-11940) - пройшов такий же шлях, як і його брат, у тому Корпус СС у Києві, відтак в Армії УНР, інтернований у 1920 р. у Польщі, посол Сейму II РП (1928-1930), засуджений і ув'язнений за критику уряду в 1930 р., у 1940 р. арештований НКВД і страчений в Бродях.

Хочеться ще пригадати, що 15 березня 1939 р. у Хусті відбувся історичний Сойм Карпатської України, який вибрав Президентом Карпатської України Августина Волошина. Самостійна КУ проіснувала лише кілька днів, бо угорці й поляки розбили її і підпорядкували Угорщині. В обороні Карпатської України також брали участь активісти з Лемківщини.

Олександр Колянчук

¹ Січові Стрільці – військова формація (легіон), створена на початку I світової війни у 1914 р. з патріотично настроєної української молоді в рамках австрійської армії, до якої зголошувалися добровольці з усієї Галичини; брала участь у боротьбі з російськими військами у Карпатах, Галичині та на Поділлі. Поставивши своєю основною метою виборення української державності, Січові Стрільці вели не тільки військову, але й національно-політичну та культурно-освітню діяльність. Збереглося чимало стрілецьких пісень, зокрема відомий стрілецький гімн «Ой, у лузі червона калина».

(ред.)

Лемки бувають всюди

Так, лемки бувають всюди з українським народом, бо вони завжди вважали і вважають себе єдинокровними братами Київської Русі і на всій віковій історії ділять радість і смуток з усім українським народом і ніколи не стояли на обочині тих проблем, які стосувались України. Вони брали активну участь в національно-визвольній боротьбі у XVII ст. під супроводом Богдана Хмельницького, боролися за ЗУНР і УНР, за Карпатську Україну, включились в УПА у боротьбу за волю й незалежність України, у сорокових роках XX ст. і в даний час ветерани УПА сумлінно працюють над утворенням Незалежної Української Держави, висловлюють свою позицію до реалій суспільно-політичного життя, прагнуть змін на краще.

Мені, вихідцю із мальовничого гірського села Свіржова Руська на Лемківщині, добре відомі усі ці події, бо й сам брав участь у

рядах УПА, сотнях “Смирного” і “Пугача” на Лемківщині, у 1944-1945 роках очолюючи мережу зв'язку й розвідки в надрайоні “Бескид”. Під час депортації українців з Польщі у 1945 р. був направлений в Україну для продовження боротьби. Тут, працюючи педагогом, я звернув увагу не тільки на засвоєння знань з предметів, які викладав (англійську і німецьку мови, закінчивши Львівський університет), але й турбувався про національно-патріотичне виховання молодого підростаючого покоління, бо вченим ти можеш не стати, але патріотом своєї української держави ти зобов'язаний бути. Як класний керівник використовував усі легальні можливості, які можна було використати при тоталітарному режимі. Організовував з учнями екскурсії – поїздки до музеїв Києва, Канева на могилу Тараса Шевченка, до с. Нагуєвичі в музей-хату народження Івана Франка, до Колодяжного в садибу-музей Лесі Українки, на козацькі могили під Берестечком, на скали Довбуша в Карпатах, на гору Маківку та ін. А в останні роки своєї трудової діяльності працював на посаді завідуючого кафедрою іноземних мов Львівського інституту післядипломної народної освіти, мав можливість організовувати різні цікаві заходи з вчителями, які перебували на курсах і семінарах, а вони як класні керівники здійснювали також аналогічні екскурсії за моїм досвідом. Приємно було дивитись на учнів і вчителів, як на їх очах проявлялась любов до нашої історії, культури, як вони ставали патріотами своєї нації.

Прийшло мені на думку Марсове Поле біля Личаківського цвинтаря. Там похоронені загиблі вояки Першої й Другої світових війн, окупаційних держав щодо України, то неже не знайдеться там клаптика землі для нашої справжньої Української Повстанської Армії. Написав звернення до міського голови п. А. Садового, оприлюднив його на засіданні Проводу Братства ОУН-УПА і всі одногласно схвалили думку просити міського голову допомогти створити Пантеон Слави Армії УПА на Марсовому полі у Львові. Пішов на прийом до голови міста Львова із нашим зверненням і сказав, що питання потрібно вирішувати, не розголошуючи його, бо якщо довідаються про те наші недруги, то можуть його завалити. Пан Садовий уважно вислухав нашу думку й прихильно поставився до нашого прохання та заявив, що він прикладе всі сили для того, щоб пантеон слави УПА у Львові був створений. Питання ускладнилося тим, що, як виявилось, Марсове Поле є заповідником і щоб здійснити

там захоронення ветеранів ОУН-УПА, потрібно приєднати його до Личаківського цвинтаря, а на це потрібно дозвіл вищестоящих органів. Оформлення всіх формальностей тривало три роки і нарешті у травні 2010 р. перед Святком Героїв п. А. Садовий у присутності представників військових частин урочисто відкрив Пантеон Слави Української Повстанської Армії у Львові.

І тут не обійшлося без моєї ініціативи. Я щасливий з того, що Господь Бог дав мені силу виконати з честю настанови Проводу ОУН-УПА при відрядженні в Україну у 1945 р. для подальшої роботи в боротьбі за волю й незалежність України.

Я щасливий з того, що приймаю активну участь у розбудові, зміцненні та утвердженні Української Соборної Держави України, а також рідної Лемківщини про яку мріяли сотнями років українці й віддавали у боротьбі за її волю й незалежність найкращий свій скарб – життя.

Іван Омелянович Щерба

Голова Ради старійшин Львівського обласного товариства “Лемківщина“, член Проводу Львівського Крайового Братства ОУН-УПА

Світ прийшов до Курова

У неділю 30 червня в селі Курів Бардіївського округу відбувся вже третій Міжнародний фестиваль національних меншин „Світ під Кичерою – Світ прийшов до Курова“.

Головним організатором фестивалю є Лемківський ансамбль пісні і танцю „Кичера“, який від початку 90-х років ХХ століття діє в м. Лігниця в південно-західній Польщі, де знаходиться значна кількість лемків, депортованих з рідних земель 1947 року в рамках акції „Вісла“. Засновником і незмінним керівником ансамблю є 46-річний Юрій Старинський. Він є і директором цього оригінального двотижневого фестивалю, перша частина якого вже 16 рік проходить в західній Польщі, друга – в селах і містах первісного поселення лемків – на території південної Польщі (вздовж польсько-словацького державного кордону).

Вже втретє всі учасники цього фестивалю на один день (неділю) пересуваються із Криничі у Польщі в село Курів, віддалене лише на 15 км від неї.

Цього року у Курів, крім колективів з Словаччини, прибули ансамблі із Китаю, Чілі, Угорщини та Польщі. Кожен з них представив пісні, танці та музику однієї з національних меншин своєї країни. Згідно із статутом фестивалю закордонні колективи не можуть показувати фольклор домінантного населення своєї країни, але її національної меншини. Зокрема імпозантним був виступ китайського професійного ансамблю, який діє вже понад 60 років, весь час омолоджуючи себе. Його програма перевершила всі очікування і була справді віртуозною. Чілійці показали фольклор двох острівних національних меншин. Угорці – пісні і танці хорватів своєї країни. Лемківський фольклорний ансамбль „Кичера“ показав кращі номери свого традиційного репертуару.

З технічних причин цього року не прибули на фестиваль фольклорні колективи з Мексики та Іраку (через зворушення в країні). Замість них до Курова прибув дитячий ансамбль „Раславицанчик“ із Раславиць, ансамбль „Топлян“ із Гіральтівець та фольклорна група сусіднього Герлахова із своєю засновницею та солісткою Анною Сервіцькою.

Фестивалем „Світ прийшов до Курова“, який відбувався на футбольному грищі, жило ціле село. Майже кожна газдиня принесла в будинок культури колачі та інші делікатеси, щоб погостити дорогих гостей. На кількох місцях в селі стояли палатки з місцевими стравами: мачанкою, капустою, пирогами, галушками

Ініціатор фестивалю Микола Мушинка, старостка села Марія Шпирко, найстаріший член „Курівчана“ Мілан Буйда, керівник ансамблю Я. Буйда.

та іншими ласощами. Кожен приїжджий міг безплатно досита наїстися.

Уродженець села Петро Сошко, що вже понад сорок років живе в Моравії, подарував оргкомітетові фестивалю чотири коробки свіжих колачів і сто літрів вина. Янко Буйда

з Мурованиці свою стару хату перетворив у справжній етнографічний музей із хліборобським, ткацьким і кухонним знаряддям, курівським святковим і робочим одягом, іконами, віфлєсом, колекцією дзвінків та іншими експонатами. Подібна народознавча виставка була в будинку культури. Та й на плоти й перед будинки багатьох хат жителі повиносили старовинні предмети із своїх обисть: килими, полотно, традиційний

Програму фестивалю відкрив місцевий колектив „Курівчан”.

одяг, плуги, борони. Катарина Пітухова біля ріки перед своїм домом поставила цілий „бліх”, щоб показати гостям (та й молодшим курів’янам) як колись білили полотно.

Всі колективи з піснями, танцями й музикою пройшли цілим селом. В центрі, біля сільського уряду, гостей привітала старостка села Марія Шпирко та автор цих рядків. А естафету фестивалю (сокирку) курівчанам передав його директор Юрій Старинський, коротко розповівши про трагедію лемків Польщі, які понад 60 років тому змушені були покинути рідні села й освоювати чужі простори. „Нас юж не мало быти. Та мы выжили і будеме жыти покаль в наших сердцах і в сердцах наших дітей і внуков буде жыти рідна лемківська мова, молитва і пісня” — сказав він в кінці своєї промови.

Програма фестивалю при добрій погоді (за яку молилися віруючі в усіх трьох курівських храмах) тривала майже чотири години та ніхто із понад трьох тисяч глядачів не був утомлений. А виступаючі відвозили із села не лише дипломи та незабутні враження, але й гарні подарунки та „вислужку” у формі смачних колачів та напیتків.

Знетерпінням чекаємо IV Міжнародного фестивалю „Світ під Кичерою – Світ прийшов до Курова”, який відбудеться через два роки.

Микола Мушинка

Фото Михаела Мушинка

Лемківщина чи Лемковина?

Нещодавно друзі запитали мене, чи поняття «Лемківщина» і «Лемковина» однозначні і чи варто їх вживати рівноправно, як етнографічно-територіальну назву лемківського краю. Тому, що останнім часом на сторінках періодичних видань, поруч з назвою «Лемківщина», зустрічається похідна, синонімна назва «Лемковина», я вирішив за доцільне висловити на лемківській сторінці власні судження з цього приводу.

На перший погляд може здаватися, що слова ці однорідні з усіх точок зору: походять з одного кореня, співзвучні, подібні формою і змістом. Все ж, коли заглянути глибше, переконаємося, що згадані слова мають не однакове призначення.

Під поняттям «Лемківщина» (Лемківщина, Лемковщина) розуміємо етнографічну територію, заселену лемками. Інакше кажучи, це край, де живуть лемки, подібно як «Бойківщина» — край бойків, а «Гуцульщина» — край гуцулів. Саме так називали свій край письменники В. Хиляк (1843-1893), О. Торонський (1838-1901), давніші і теперішні історики, етнографи. Саме так слід називати у газетних статтях і замітках гірський край по обох схилах західних Карпат. Ця етнографічна назва склалася давно, вона постійна і незмінна.

Що стосується поняття «Лемковина», то слово це похідне від кореня «лем», співзвучне зі словом «Лемківщина», але не виникло для означення етнографічної території лемківського краю (в історично-літературних джерелах для цієї мети завжди вживалося «Лемківщина»). Поняття «Лемковина» дещо абстрактне (подібно як «Верховина»). Воно, без сумніву, близьке для лемків. Його призначення — символічна назва для лемківських мистецько-художніх колективів (наприклад, хорові ансамблі «Лемковина» в Польщі й Україні), для сувенірів, що своїм змістом і формою асоціюються з поняттям єдності з лемківським краєм.

Назву етнографічної території, бувало, надавали організаціям, товариствам, покликанням яких було вивчення і популяризація історії та культури краю. Наприклад, перед війною в Сяноці існував музей «Лемківщина», подібно у Самборі музей «Бойківщина». Така ситуація допускається. В той же час не слід самовільно підміняти властиву територіальну назву лемківського краю синонімною, похідною назвою як «Лемковина».

Іван Красовський

НАШЕ СЛОВО № 13 (1550) 1987.03.2

11.03. В Седлісках помер Іван Павлик, який народився 2-го березня 1924 р. в Заліській Волі. Його отець Василь бив офіцером Української національної армії і брав участь в визвольних змаганнях (1917-1921). Іван - то великий патріот України та приятель Лемківщини, дописувач та кольпортер квартальника „Ватра”. За підпільну діяльність бив засуджений Ряшівським судом на кару смерті, згодом замінену на 15 років ув’язнення. З арешту удалося йому втечи.

23.03. В Мазярській загороді в Лоси показано лемківське ремесло і кухню, а в місцевій греко-католицькій церкві одбився концерт духовних пісень.

7.04. В Фондації св. Володимира на вул. Канонічій в Кракові організували Шевченківський вечір. Цікавостком було уміщення в програмі лемківських пісень. Режисером виступу була Галина Когут – працівник кафедри україністики, а акторами, між іншими, молоді студенти з Лемківщини, члени місцевого гуртка ОЛ.

6-7.04. В Центрі культури ім. Б.І. Антонича ОЛ організувало виставку і варшати виконання кривульок, котрі попроварили Анна Добровольська і Марія Гук. Виставку їх праць можна було оглядати до 30-го квітня.

Учасниці „герданових“ варшатів

11.04. В приміщеннях Генерального Консуляту в Кракові в присутності Консуля Віталія Максименка та віце-консул Таміли Шутак одбилася зустріч з Управами краківських гуртків ОУП та ОЛ. Метою зустрічі була бесіда про вшитки біжучи проблеми та майбутні пляни нашої меншини в Кракові.

23.04. В Кракові Штефан Гладик - Голова ОЛ

брав участь в засіданні Сеймової комісії до справ національних і етнічних меншин, де забрав голос в справах м.ін.: звороту майна, низких дотацій на підтримку меншин, образливих написів під адресом лемків, які появляються на Лемківщині.

25.04. Голова ОЛ Штефан Гладик в Прокуратурі зголосив факт заміщення в інтернеті расистовських слів, закликуючих до ненависти «wszystkich Łemków wysiąć do nogi» в коментарях до статті «Łemkowska republika» (Onet Wiadomości).

25.04. В Вроцлаві відкрито виставку писанок Марії Келечави. На сій відкриттю били: владика кр В. Юшак, представник воєводи Даріуш Токаж, з-к голови ОЛ Адам Вев’юрка.

28.04. В горлицькій Рускій бурсі виголосив прелекцію д-р А. Земба. Як все, підкреслив волоске походження руснаків-лемків в Карпатах.

9.05. Проф. Михайло Лесів святкував 85-ліття. Він народився на Поділі. Батько Яків в 1944 р. загинув на фронті, мати з ним і 4-ма дочками в 1945 р. як польски репатріанти приїхали на Щецинщину. Михайло закінчив Польоністику на КУЛ. Опрацював дуже наукових праць, рецензій та цінних книжкових видань.

17-19. Молодь українського ліцею з Лігниць під керівництвом Адама Вев’юрки і Богдана Бухти порядкувала цминтері в Свіржові Рускій, Вільхівці і Вільшні.

16-17.05. В Пряшеві одбився спільний українсько-словацький семінар Стратегії українсько-словацької транскордонної співпраці до 2020 року, в яким взяло участь по 30 учасників з кожної сторони, серед них працівники регіональних і місцевих самоуправ, експерти, старости сіл та інші.

17.05. Президент РП Броніслав Коморовський відвідав Горлиці, де з рук Голови ОЛ прийняв запрошення на XXXI Лемківську ватру в Ждини.

Зустріч з президентом РП в Горлицях

18-19.05. В Вільхівці ОЛ організувало XXIII Кермеш. Можна було оглянути виставки Тадеуша Келбасінського, о концтаборі в Явожні; проєкцію фільмів про Кирила і Методія. Недільну програму отворили учні нашого ліцею з Лігниці в ансамблях «Горицвіт» і «Дикі бджоли». Проходив конкурс рідних пісень для діти й молоді, виступили ансамблі з Польщі й Словаччини: „Розмарія” з Пряшова, вокальний колектив «Ветшнянє»,

„Розмарія“ на сцені в Вільхівці

вокальний гумористичний колектив «Шаротка», ансамбль пісні і танцю «Бубрка», фольклорний колектив «Вільшня» з Полян та фольковий молодіжний гурт «Бур’ян» з Горлиць. В суботу до гуляння пригравали капеля «Уйка Феня» з Кічковец (Словаччина) і «Граме лем».

17.05-30.06. У Львові в Національним музеї українського народного декоративного мистецтва організували виставку творів світової слави художника-примітивіста Никифора - Епіфанія Дровняка (1895-1968) з колекції Окружного музею в Новим Санчи – Музею в Криниці.

19.05. В Кракові в клубі „Бакалж” місцевий гурток ОЛ (Григорій Суханич, Катерина Ковальска, Лука Гиба, Павлина та Юлія Цюрик) зорганізував танцювальну забаву „Дикий Танці - реактивація”. Грав фольковий ансамбль „Бур’ян” з Горлиць. Бавилося більше 100 осіб – головно студентів.

25.05. Отець Григорій Назар отримав нагороду Малопольского воєвідства ім. Мар’яна Корнецького як організатор Крайового проекту охорони дерев’яних церков на Міжнародним шляху дерев’яної архітектури.

31.05. В горлицьким Центрі культури ім. Б. І. Антонича ОЛ організувало виставу з архівних документів ОЛ про Никифора Дровняка, яка тривала до 30.06. Висвітлено тіж документальний фільм про Никифора.

14-16.06. В Свиднику на Словаччини СРУ

організував 59 Свято культури русинів-українців.

В п’ятницю одбися круглий стіл письменників і Міжнародна наукова конференція „Лемки, бойки, гуцули, русини - історія, сучасність, матеріальна та духовна культура”. В суботу і в неділю в амфітеатрі проходили виступи домашніх колективів з народними звичаями та запрошених колективів: ПУЛЬС (Пряшів); фольклорні колективи «Врановчан» (Воронів над Топльов); «Сабіновчан» (Сабинів); «Маковиця» (Свидник); «Карпатянин» (Пряшів); народна капеля «Кандрачовці» (Кошиці); народна розповідачка Марія Тріщова-Араня; народний академічний гуцульський ансамбль пісні і танцю «Гуцулія» (Івано-Франківськ - Україна); народний ансамбль танцю «Рось» (Біла Церква - Україна); Народний фольклорний ансамбль «Вишиванка» (Тереща - Україна); дитячий фольклорний колектив «Полуничка» (Львів - Україна); Народний ансамбль «Сакавінка» (Орша - Білорусь); Фольклорний колектив КУД «Тарас Шевченко» (Дюрдьов - Сербія).

16.06. В Панкні фарбом замалювано новопоставлени придорожні знаки з назвом села «Ретна». Появилися на них образливи написи, такого змісту як скорше в Вапеннім на пристанку «Ukrainśkie świnie wurieg...». Інциденти на Поліцію в Горлицях зголосив секретар ОЛ Мілько Гойсак.

25.06. Як подає «Gazeta Gorlicka», греко-католицьки церкви в Квятоні (св. Параскевії), Рихвалді (Покрови Пресвятой Богородиці) і Брунарах (св. Архис. Михаїла) вписани в список UNESCO.

Церква Покрови Пресвятой Богородиці в Рихвалді

29.06. Гурток ОЛ в Олаві організував спітканя при ватрі в родинній атмосфері.

Петро Шафран

Подяка

Пожертви на статутну діяльність ОЛ
(в тім часопис *Ватра*):

Антон Феціца, Краків - 100,- зл.
Ганна і Василь Горбаль, Канада - 200 CAD

Сердечно дякуємо. Спаси Боже!

Охочим допомогти нам
подаємо наш банківський рахунок:
BANK PEKAO SA
83-1240-5110-1111-0000-5207-8745

Редакція *Ватри* Головна управа ОЛ

- ❖ На обкладинці: *Пропам'ятна листівка, присвячена бл. п. Петру Шафрану*
- ❖ Фото кольорових сторінок: *Богдан Бухта, Варфоломій Келтика, Марта Корбич, Михайло Шафран*

Зміст:

Пам'яті Петра Шафрана

Прощальні листи	3
Кирило і Мефодій - <i>Ш. Гладик</i>	5
Про діяльність СРУ Сербії	6
Про Волинь ідеться? - <i>О.Маслей</i>	7
Спільне святкування - <i>о. др Г. Трохановський</i>	7
Духовний провідник Карпатської України. <i>ей</i>	8
Із Красною на Лемківщині - <i>М. Мушинка</i>	10
Танці-штурханці - <i>Ю. Вишовска</i>	12

Наши люде ХХІ віку - А.Вс'юрка
А што чувати на Антоничівці - Н.Гладик
Зо шпаргета баби Ружи - М.Корбич
З традиційной аптечки - А.Шкурат

З мойой полицки	17
Презераме стари фотографії і документи	18
Соборна пам'ять України - <i>С. Семенюк</i>	20
Лемки в рядах Січових Стрільців - <i>О. Колянчук</i>	20
Лемки бувають усюди - <i>І. Щерба</i>	21
Світ прийшов до Курова - <i>М. Мушинка</i>	22
Лемківська хроніка	24

Лемки Канади нас підтримали
Лемківська Спартакіада запрошат

„Ватру” можна передплатити

Ціна одного примірника 3 зл. + 2 зл. поштової оплати.

Річна передплата 4 x 3 зл. + 8 зл. (кошти пересилки) = 20 зл., (пріоритетна - 26 зл.)

Якщо Ви передплачуєте більше 3-х примірників, кошти висилки Редакція бере на себе.

Від пересилки однієї „Ватри” в європейські держави поштова оплата - 3 зл.

+ 3,50 зл. = 6,50 зл. (пріоритетна = 8 зл.). Річна передплата - 26 зл. (пріоритетна - 32 зл.)

Передплату замовляти за адресою Редакції. Вплати просимо пересилати на банківський рахунок:

Zarząd Główny Zjednoczenia Łemków
BANK PEKAO SA: nr konta 83-1240-5110-1111-0000-5207-8745

Zrealizowano dzięki dotacji
Ministra Administracji i Cyfryzacji

„Ватра” літо 2013 (82)

Будає / Wydaje **Zarząd Główny**
ZJEDNOCZENIA ŁEMKÓW
ul. Jagielly 2, 38-300 Gorlice; tel./fax 18 35 32 906
www.lemkounion.republika.pl; lemkounion@poczta.onet.pl

Редагує колегія **Петро ШАФРАН** головний редактор ❖ дизайн **Еміль ГОЙСАК** e-mail: miloxiii@o2.pl
❖ **Вікторія ГОЙСАК** коректа, дитяча сторінка e-mail: vicach13@poczta.onet.pl ❖

Технічне оформлення FHU „LEBO” Gorlice, tel. 18 35 37 877; Drukarnia „Kwadrat” Nowy Sącz

Adres Redakcji ul. Dworzysko 5, 38-300 Gorlice, e-mail: lemkounion@poczta.onet.pl

Redakcja zastrzega sobie prawo skrótów oraz korektę językową nadesłanych tekstów. Redakcja nie odpowiada za treść materiałów pozaredakcyjnych, nie zawsze zgodnych z jej poglądami.

Лемки Канади нас підтримали

ОЛК фінансово допомогло зорганізувати виїзд української молоді з нашої школи з Лігниць для порядкування цмонтерів. Проект, реалізований Головном управом ОЛ, юж 3 роки весь час будит емоції та викликає питання: завдяки кому та чому наступни покоління дальше відчувають зв'язок з земльом предків. То є феномен, але і хвилинка задуми, чи не замало ми віддали чест поколінню, яке било вигнане в 1947 році. Власні тамто покоління знало просту дорогу до свого: до

Кермеш в Вільхівці:
з процесійном іконом Миколай Табло

мови, віри та традиції предків. Од них мусиме ся вчити, же не треба дуже пустих слів, жеби вірити в силу своїх предків. Там є любов до свого. Они своїм життям стали мучениками акції «Вісла», бо хотіли лем своє передати в мові і молитві. Нам остали їхні слова, яки живют в наступних поколіннях як святіст. Тоту святіст молодь в рамках проекту юж 3 роки несе на землю предків — Лемківщину.

До минулого року в рамках того проекту виїжджали-зме в вільним часі — на Ден вчителя. Але наша “праця” сподобалася лемкам «з-за млаки». Дякуєме за тото! Длятого іщи в маю завітати-зме на Лемківщину — землю предків, де зме дома. ОЛ Канади підтримало нас значно фінансово, а Головна управа вшитко координувала. Дякуєме секретарю ОЛ Емільови Гойсакови та місцевому гуртку ОЛ в Вільхівці, який представляв солтис Зенон Федак.

Молодь IV ліцею та гімназії своїма ансамблями «Дикі бджоли» та «Горицвіт» прикрасила Кермеш в Вільхівці, але не забули, же треба порядкувати цмонтері — тим разом в Вільхівці, Вільшні та Свіржові Руській.

Тішит, же знову молодь могла ся чути як дома та зміцняти зв'язок з земльом предків. Кожний виїзд - то проба ратування минулого світа і дарування надії, же світ предків буде жити в наступних поколіннях.

Най наши сліди на цмонтерях, де юж не є кряків та браку пам'яти, вказують, же зме перемогли смерт, яку запланувала акція «Вісла». А коли деяки забивають бесідувати по-свойому до своїх діти, то на ново виселяють свою родину в рамках акції «Вісла», жеби розлетітися, як пір'я.

Будме разом!

Адам Вєв'юрка

„Горицвіт”

„Дикі бджоли”

Програма Лемківської Спартакіади

Program Łemkowskiej Spartakiady

19.07

19.07

12.00 - початок записів

12.00 - rozpoczęcie zapisów

13.00 - змагання дорослих

13.00 - zawody dla dorosłych

- ризання дерева

- cięcie drzewa

- доїння корови

- dojenie krowy

- сильна рука

- siłowanie na rękę

15.00 - початок змагань для дітей

15.00 - rozpoczęcie zawodów dla dzieci

- біг на 200 м

- bieg na 200 m

- турнір рінго

- turniej ringo

- біг у мішках

- bieg w workach

- біг з перешкодами

- bieg z przeszkodami

- кидки лікарським м'ячем

- rzut piłką lekarską

- піднімання волейбольним м'ячем

- podbijanie piłki siatkowej

- Футбольний слялом

- slalom piłkarski

- жонгливання Футбольним м'ячем

- żonglerka piłką nożną

15.00 - петанк

15.00 - gra w bule

15.00 - волейбольний турнір

15.00 - turniej piłki siatkowej

20.07

20.07

11.30 - початок записів

11.30 - rozpoczęcie zapisów

12.00 - початок змагань для дітей

12.00 - rozpoczęcie zawodów dla dzieci

- кидки баскетбольним м'ячем

- rzut do kosza piłką koszykową

- кидки воланчиком

- rzut lotką do celu

- стрибки зі скакалкою

- skakanie na skakance

- біг на 600 м

- bieg na 600 m

- біг з ракеткою

- bieg z rakiетką tenisową

- стрибки в довжину

- skok w dal

14.00 - турнір шахови

14.00 - turniej szachowy

14.00 - Футбольний турнір

14.00 - turniej piłki nożnej

На переможців чекають кубки, медалі та подарунки.

Na zwycięzców czekają: puchary, medale i nagrody

Запрашає до участі !

Zapraszamy do udziału !!!

Зорганізовано з фондів Міністерства
Спорту і Туризму.

Imprezę zorganizowano przy wsparciu
Ministerstwa Sportu i Turystyki

Лемківська Спартакіада 2013

